

בס"ד, כ"ח כסלו התשפ"ו

## זבחים צ"ה – כיבוס מעיל כהן גדול, שבירת כלי חרס והכשר כלים

### שאלות:

1. מנחם קנה סיר בחו"ל, אם בסיר יש חור, הוא לא צריך לטבול אותו?

### המשך דין טומאת כלי חרס וכלי נחושת שיצאו מחוץ לקלעים

הגמרא ממשיכה את הדיון מהמשנה הקודמת, שעוסקת בדין כלי חרס וכלי נחושת שהתחייבו בשבירה/מריקה ויצאו מחוץ לעזרה.

- **כלי חרס:** הגמרא מקשה על דברי המשנה, שצריך לנקוב את כלי החרס כדי לטהר אותו מטומאה ואז לשבור אותו בעזרה: "כְּלִי" אמרה התורה, והרי אחרי הניקוב, הוא לא כלי!
  - הגמרא מתרצת שהניקוב של המשנה הוא בשורש קטן (חור קטן), שלא ראוי יותר לקבל נזלים, אבל עדיין משאיר את הכלי ראוי לקבל דברים יבשים (כמו זיתים), ולכן הוא עדיין נחשב כלי, ומאיך הניקוב מטהר אותו מטומאה כי הוא כבר לא ראוי לבישול.
- **כלי נחושת:** הגמרא מקשה על דברי המשנה, שצריך לפחות (לעשות חור גדול) בכלי נחושת שנטמא מחוץ לעזרה, ואז להכניסו למריקה ושטיפה: והרי הוא לא כלי!
  - הגמרא מתרצת שמרקעים ומחברים אותו, כלומר, מכים עליו בקורנס ומחברים את החור, וככה הוא חוזר להיות כלי לצורך המריקה והשטיפה.

2. על המעיל של הכהן הגדול הותז דם חטאת והוא נטמא, האם מותר לקרוע אותו?

### דין מעיל כהן גדול שנטמא

הגמרא דנה בדין כיבוס דם חטאת על מעיל כהן גדול,

- **מעיל שנטמא: ריש לקיש** אומר שמעיל כהן גדול שניתז עליו דם חטאת ונטמא מחוץ לעזרה – לא קורעים אותו (כמו בגד רגיל) כי נאמר בו "**לא יקרע**". ולכן הוא מכניס אותו לעזרה בהדרגה, כשבכל פעם הוא מכניס פחות משלוש על שלוש אצבעות (שהוא שיעור טומאת בגד שמשתמשים בו כטלאי), ואז מכבסים את המקום שנכנס.
- **רב אדא בר אהבה** מקשה ממשנה ש"בגדים העבים והרכים אין בהם משום שלש על שלש" (כלומר, הם לא מקבלים טומאה בשיעור קטן) כי הם לא ראויים לבישה או לתיקון של חלוק אלא לשבת עליהם, ולכן השיעור שלהם לטומאה הוא שלושה על שלושה טפחים (ולא אצבעות). ומכיוון שמעיל כהן גדול הוא עבה, למה צריך להכניס אותו לעזרה דווקא בפחות משלוש על שלושה?
- הגמרא מתרצת שחלקי המעיל העבים והרכים מחוברים למעיל שהוא בגד חשוב, ולכן הם חשובים ומקבלים טומאה בשיעור שלוש על שלוש, למרות שהם עבים.
- **כיבוס בשבעה סממנים ומי רגליים:** הגמרא מקשה על המשנה: הרי דם חטאת (וכן נגיע בגדים) צריכים כיבוס **בשבעה סממנים**, כמו **שרב נחמן** אמר בשם **רבה בר אבוא**. ואחד מהסממנים הוא מי רגליים, ואסור להכניס מי רגליים למקדש מפני כבודו!

○ הגמרא מתרצת שאמנם אין אפשרות שהמים מובלעים עם כל שבעת הסממנים כאחד (כי המשנה אומרת שצריך להעביר אותם כסדרם, כל אחד בפני עצמו, וצריך לכסס שלוש פעמים בכל סממן בנפרד). אלא צריך לומר שמבטלים את מי הרגליים ברוק תפל (רוק של אדם שלא טעם כלום), כמו שריש לקיש אמר, שרוק תפל צריך שיהא עם כל אחד ואחד מהסממנים ואז אפשר להכניס אותם ככה למקדש.

3. האם היה אפשר להכין את בשר הקדשים בעזרה על שיפוד כמו מנגל?

### דיני מריקה ושטיפה

הגמרא דנה במחלוקת תנאים לגבי מריקה ושטיפה, בכלי שבושלה בו חטאת.

○ מחלוקת מריקה ושטיפה בקדשים קלים (משנה):

▪ **תנא קמא:** אחד שבישל בו ואחד שעירה לתוכה רותח, וכן אחד קדשי הקדשים ואחד קדשים קלים – טעונין מריקה ושטיפה.

▪ **רבי שמעון:** קדשים קלים לא טעונין מריקה ושטיפה.

○ מקור עירוני רותח: חכמים למדו מהפסוק "אֲשֶׁר תִּבְשַׁל בּוֹ יִשְׁבֵּר", שהמילים "בו יִשְׁבֵּר" מלמדות על ריבוי – שחייב שבירה גם אם עירה לתוכו רותח (כי המילה "בו" מיותרת), בגלל שהכלי בלע את הטעם.

○ רמי בר חמא שואל בגמרא: מה הדין אם תלה את בשר החטאת באוויר תנור חרס כדי לצלותו, האם התנור חייב שבירה? האם התורה הקפידה רק על בישול ובילוע (טעם הנבלע בכלי), או אולי גם על בישול בלא בילוע (הבשר התבשל בחלל הכלי, אבל הטעם לא נבלע).

○ הניסיון לפתור את הספק:

▪ רבא מביא את המשנה (שגם עירוני רותח חייב שבירה), כלומר, שהתבשל בכלי אחר ונשפך לכאן, אין בו בישול אבל יש בו בליעה. אבל הגמרא דוחה את זה: כי השאלה היא על בישול בלי בליעה ולא בליעה בלי בישול.

▪ רב נחמן בשם רבה בר אבוא מוכיח מזה שתנור של מקדש של מתכת היה. כי אם בישול בלא בליעה אין איתו בעיה ולא צריך לשבור אותו, למה לא עשו את התנור של המקדש מחרס? הגמרא מתרצת: שעשו את התנור ממתכת מסיבה אחרת כיוון שיש בו גם שירי מנחות (שנאכלים לכהנים) שאפייתן בתנור (ומדביקים אותם לדופן התנור ויש בהם שמן), ושם יש בישול ובילוע (של השמן).

4. למה לא מכינים בורקס חלבי בצורת מרובע?

### בליעה והכשר כלי חרס

הגמרא ממשיכה את הדיון בדין בילוע בכלי חרס, ומביאה מעשה על תנור חרס שטחו בו טיחיא (מרחו עליו שומן בשר), ורבה בר אהיליי אמר שאסור לאכול את הלחם שאפו בו לעולם (גם אחרי היסק), אפילו לאכול אותו במלח (ללא חלב), גזירה שמא יבוא לאכול אותו בכותחא (תבשיל חלבי), כי לדעתו בליעה בכלי חרס לא יוצא מידי דופיו לעולם.

○ הגמרא מקשה מבריייתא לגבי איסור בשר בחלב שאסור ללוש עיסה בחלב, ואם לש – הפת כולה אסורה מפני הרגל עבירה כלומר, שלא יבוא בטעות לאכול את הפת עם בשר.

ומאותה סיבה גם אסור למרוח תנור באליה (שומן מן החי), והברייתא מוסיפה שאם מרח – הפת שאפה בו אסורה **עד שיסיק את התנור** (שעל ידי זה השומן נשרף ונפלט). ולכן בגלל הקושיא הזו נדחים דבריו של רבה בר אהיליי.

○ **רבינא שאל את רב אשי:** אם דברי רבה בר אהיליי נדחו והיסק כן מכשיר כלי חרס, למה רב אמר שקדירות בפסח ישברו ולא יכשירו אותן בהיסק?

- **רב אשי מתרץ שרב** סובר שבברייתא מדובר שההכשרה בהיסק מועילה רק לכלי מתכת. או שאפשר לומר שמדובר בתנור של חרס, אבל התנור דרך הסיקו מבפנים (והאש שורפת את הכל), אבל קדירות מסיקים מבחוץ (והחום הזה לא מספיק). וקדירות לא ניתן להסיק מבפנים, כי הוא חס עליהן שמא יישברו, ולכן יש חשש שהוא לא יעשה היסק כראוי. ולכן, כוביא (רעף חרס המשמש כתבנית אפייה) שדרכו להסיק אותו מבחוץ – אסור לאפות בו לעולם.